

Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen
Carl Jacobsens Vej 35
2500 Valby

KRONPRINSESSEGADE 28
1306 KØBENHAVN K
TLF. 33 96 97 98

pol@kfst.dk
tma@kfst.dk

DATO: 8. august 2016
SAGSNR.: 2016 - 2050
ID NR.: 413717

**Høring over udkast til forslag til lov om behandling af erstatningssager
vedrørende overtrædelser af konkurrenceretten**

Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen har ved e-mail af 28. juni 2016 sendt udkast til forslag om lov om behandling af erstatningssager vedrørende overtrædelser af konkurrenceretten i høring med anmodning om at modtage Advokatrådets eventuelle bemærkninger.

Udkastet giver Advokatrådet anledning til følgende bemærkninger:

Advokatrådet er helt overordnet enig i, at erstatningsdirektivet (2014/104/EU) bør implementeres i dansk ret ved en selvstændig lov. Direktivet indeholder således en selvstændig regulering af konkurrenceerstatningssager, hvilket ikke tidligere har været genstand for særskilt lovgivning. Desuden medfører lovforslaget ændringer inden for både erstatningsretten, forældelsesretten og procesretten.

Advokatrådet har endvidere følgende bemærkninger til lovforslagets enkelte dele:

2. Edition og fremlæggelse af beviser

Erstatningsdirektivets artikel 5 indeholder regler om edition m.v.

Det fremgår af pkt. 2.3.3.1. femte afsnit i udkastet til bemærkninger til loven, at de gældende regler i retsplejeloven anses for at opfylde erstatningsdirektivets artikel 5, stk. 1 og 2.

Efter Advokatrådets opfattelse svarer de gældende danske editionsregler på flere punkter ikke til direktivbestemmelsen.

For det første indeholder retsplejelovens regler ikke et udtrykkeligt krav om, at sagsøger skal fremlægge rimeligt tilgængelige oplysninger, der er tilstrækkelige til at begrunde rimeligheden af sagsøgers erstatningskrav, jf. artikel 5, stk. 1. Et sådant krav synes heller ikke at blive stillet i praksis. Spørgsmål om edition afgøres således normalt på et stadie af sagen, hvor retten ikke har forholdt sig til, om sagsøgers krav kan anses for "rimeligt".

For det andet fremgår det ikke af retsplejeloven, at de begærede beviser skal være relevante og beskrives så præcist og snævert som muligt, enten som nærmere angivne beviser eller som kategorier af beviser, jf. artikel 5, stk. 2.

For det tredje synes det ikke efter gældende dansk ret at være sædvanligt, at der meddeles edition i en "kategori af beviser". Dette gælder, uanset om der måtte være hjemmel hertil i retsplejeloven, jf. pkt. 2.3.3.1. fjerde afsnit i udkastet til bemærkninger til lovforslaget, hvor det er anført, at der ikke efter de gældende regler er noget til hinder for, at der meddeles edition i en kategori af beviser, hvis retsplejelovens betingelser er opfyldt. Det anføres i erstatningsdirektivets præambel, betragtning nr. 16, at en kategori af beviser afgrænses ud fra fællestræk ved dens væsentlige bestanddele, f.eks. dokumenternes art, formål eller indhold, tidspunktet for deres udarbejdelse eller andre kriterier.

Efter Advokatrådets opfattelse bør adgangen til og betingelserne for edition i direktivets artikel 5, stk. 1 og 2, fastsættes i loven for at sikre korrekt gennemførelse af erstatningsdirektivet.

2. Sanktioner i forbindelse med edition

Efter direktivets artikel 8, stk. 1, skal domstolene kunne pålægge sanktioner for manglende overholdelse af krav om fremlæggelse af beviser eller misbrug af rettigheder til fremlæggelse af beviser. Disse sanktioner skal efter artikel 8, stk. 2, omfatte mulighed for at lade en parts adfærd virke belastende ved bevisbedømmelsen og mulighed for at pålægge betaling af sagsomkostninger.

Det fremgår af pkt. 2.6.3. i udkastet til bemærkninger til lovforslaget, at gældende ret opfylder erstatningsdirektivets artikel 8.

Dette kan tiltrædes for så vidt angår nogle af de tilfælde, der omfattes af direktivbestemmelsen – f.eks. kan en parts nægtelse af at fremlægge dokumenter medføre processuel skadevirkning. Et mere generelt sanktionssystem ses dog ikke at indgå i gældende dansk procesret. F.eks. vil en urimelig anvendelse af (ubegrundede eller for vidtgående) editionsbegæringer næppe efter dansk ret kunne medføre processuel skadevirkning for den part, der fremsætter editionsbegæringerne. Forløb vedrørende edition kan indgå i fastsættelsen af sagsomkostninger, men efter gældende dansk ret opgøres der sjældent et særskilt beløb vedrørende dette element i sagen.

På denne baggrund finder Advokatrådet, at det udtrykkeligt bør fastsættes i loven, hvilke sanktioner, der kan pålægges.

3. Endelige afgørelser fra konkurrencemyndigheder i andre medlemsstater

Det fremgår af pkt. 2.7.3. femte afsnit i udkastet til bemærkninger til lovforslaget, at der ikke synes at være behov for at indføre en bestemmelse svarende til erstatningsdirektivets artikel 9, stk. 2.

Advokatrådet kan ikke tiltræde denne betragtning.

Artikel 9, stk. 2, indfører en mulighed for at fremlægge en endelig afgørelse om en konkurrenceretlig overtrædelse truffet af en national konkurrencemyndighed eller prøvelsesinstans i en anden medlemsstat ved domstolene som prima facie-bevis i overensstemmelse med nationale processuelle regler.

Erstatningsdirektivet kræver således, at domstolene tillægger endelige afgørelser om konkurrenceretlige overtrædelser truffet af konkurrencemyndighederne i andre medlemsstater en (umiddelbar) bevisvirkning.

Efter gældende dansk ret er domstolene ikke forpligtede til at lægge endelige afgørelser om konkurrenceretlige overtrædelser truffet af konkurrencemyndighederne i andre medlemsstater uprøvet til grund og er således ikke bundet heraf.

Sådanne afgørelser kan tillægges bevismæssigbetydning under et senere erstatningssøgsmål efter princippet om fri bevisbedømmelse. Det vil således være op til domstolene at afgøre, i hvilket omfang en sådan afgørelse skal tillægges bevisvirkning.

Efter Advokatrådets opfattelse medfører erstatningsdirektivet på dette punkt en ændring af gældende ret, idet domstolene skal tillægge sådanne afgørelser prima facie-bevisværdi i det omfang de fremlægges under et erstatningssøgsmål.

På baggrund af ovenstående er det Advokatrådets opfattelse, at gældende ret ikke opfylder artikel 9, stk. 2, og at bestemmelsen derfor må fastsættes ved lov.

4. Lovforslagets § 12, stk. 1

Lovforslagets § 12, stk. 1, har følgende ordlyd:

"Det formodes, at kartelovertrædelser forvolder skade. Denne formodning har sagsøgte dog ret til at afkræfte."

Advokatrådet har konstateret, at bestemmelsens ordlyd er identisk med ordlyden i direktivets artikel 17, stk. 2, og at bestemmelsen derfor nødvendigvis må implementeres i dansk ret.

Advokatrådet vil dog alligevel bemærke, at bestemmelsen efter rådets opfattelse principielt strider imod retsplejelovens § 344, stk. 1, om rettens frie bevisbedømmelse.

De danske domstole vil i medfør af den foreslåede § 12, stk. 1, være forpligtet til at tillægge et bestemt bevis (kartelovertrædelsen) en særlig betydning og bevisværdi (at

overtrædelsen har forvoldt skade), uanset om retten på baggrund af sagens øvrige beviser måtte være enig heri.

Bestemmelsen er på den baggrund efter Advokatrådets opfattelse betænkelig, da bestemmelsen er vanskelig at forene med retsplejelovens regler om rettens frie bevisbedømmelse.

5. Lovforslagets § 12, stk. 2

Lovforslagets § 12, stk. 2, har følgende ordlyd:

"En dansk konkurrencemyndighed kan i forbindelse med et erstatningssøgsmål på rettens anmodning bistå retten med hensyn til at opgøre skaden, hvis konkurrencemyndigheden finder det hensigtsmæssigt."

Advokatrådet har konstateret, at en tilsvarende bestemmelse følger direkte af direktivets artikel 17, stk. 2, og at bestemmelsen derfor nødvendigvis må implementeres i dansk ret.

Advokatrådet bemærker dog, at det – på grund af konkurrencemyndighedernes rolle i sager om erstatning for overtrædelse af de danske konkurrenceregler – efter Advokatrådets opfattelse vil være betænkeligt, såfremt konkurrencemyndighedernes opgørelse af skaden i henhold til lovforslagets § 12, stk. 2, uden videre vil blive lagt til grund af retten.

Det er på den baggrund Advokatrådets holdning, at en eventuel bistand fra konkurrencemyndighederne til at opgøre skaden må betragtes som enhver anden form for bevisførelse og derfor må indgå i rettens almindelige frie bevisvurdering, således at retten selv kan vurdere, hvilken bevismæssig vægt konkurrencemyndighedernes opgørelse skal tillægges.

Advokatrådet foreslår derfor, at det i lovforslagets bemærkninger præciseres, at parterne fortsat vil have mulighed for at føre anden form for bevis vedrørende tabsopgørelsen, herunder almindeligt syn og skøn, og at retten herefter må afveje disse forskellige beviser frit i sin afgørelse.

Med venlig hilsen

Nicolai Pii

Udkast til forslag om lov om behandling af erstatningssager vedr. overtrædelser af konkurrenceretten

**BYGHERRE
FORENINGEN**

Bygherreforeningen takker Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen for lejligheden til at kommentere høringsmaterialet om udkast til forslag om lov om behandling af erstatningssager vedr. overtrædelser af konkurrenceretten.

Overordnet hilser Bygherreforeningen de nye regler velkomne. Som repræsentant for kunderne i bygge- og anlægssektoren støtter vi naturligvis op om behovet for at sikre ens regler på tværs af EU, når bygherrer (hvadenten det er private parter eller offentlige myndigheder) rejser erstatningskrav ved domstolene for den skade, som de har lidt som følge af byggevirksomheders overtrædelse af konkurrencereglerne.

Som nævnt i tidligere høringssvar vedr. konkurrenceloven finder vi, at behovet for opstramning og præcisering af reglerne er tydelig i lyset af erfaringerne fra byggekartelsagerne, hvor opklaringen og den retlige behandling har trukket ud. Her har mange berørte bygherrer oplevet det frustrerende og krænkende ikke at kunne få overblik over sagskomplekset – ikke mindst i forhold til spørgsmålet om anlæggelse af erstatningssager. Endelig vil de nye regler, fordi de gør det lettere at opnå erstatning, have en vigtig afskrækkende effekt i forhold til potentielle kartelmagere.

Bygherreforeningen hæfter sig særligt ved at lovforslaget indeholder en række vigtige tilpasninger på grund af uhensigtsmæssigheder i den gældende lovgivning:

- Nye bevisregler til gavn for de skadelidte, idet der introduceres en formodning for tab ved overtrædelse. Dermed flyttes bevisbyrden i forbindelse med erstatning for tab til skadevolder.
- Der indføres solidarisk hæftelse for alle medvirkende i karteller, hvilket også gør det lettere at opnå erstatning.
- Forældelsesperioden er øget til 5 år med afbrydelse ved blandt andet konkurrenceretlig undersøgelse. Desuden er i den forbindelse præciseret hvornår forældelsesperioden regnes fra

Der er i lovforslaget også behandlet forhold vedr. edition og fremlæggelse af beviser. Et muligt udestående i den forbindelse kan være skadelidtes adgang til anklagemyndighedens materiale i vurderingen af, om der er grundlag for at anlægge erstatningssag. Det er et forhold, der i byggekartelsagerne har hersket betydelig usikkerhed om, hvorfor en præcisering vil være ønskelig i denne forbindelse.

Side 1

3. august 2016

Bygherreforeningen
Borgergade 111
1300 København K

Telefon 7020 0071
Telefax 7020 1271

info@bygherreforeningen.dk
www.bygherreforeningen.dk

Samlet set vurderer Bygherreforeningen med tilfredshed, at lovforslaget vil afbøde mange af de uhensigtsmæssigheder og tvivlsspørgsmål, som erfaringerne fra byggekartellet har identificeret. Som nævnt i tidligere høringssvar er en række af disse forhold behandlet i den "Vejviser", som Bygherreforeningen har udgivet for at hjælpe bygherrerne med at forebygge og håndtere kartelsager inden for dette felt. Se vejviseren her:

www.bygherreforeningen.dk/nyheder/1551-kartel

Bygherreforeningen bidrager gerne med erfaringer i det videre arbejde med implementering af lovforslaget.

Bygherreforeningen står i øvrigt til rådighed for uddybning af ovenstående.

Tina Madsen

Fra: Juridisk <juridisk@co-industri.dk>
Sendt: 6. juli 2016 11:22
Til: 1 - KFST Center for policy og lovforberedende arbejde (KFST)
Cc: Tina Madsen
Emne: Høring over udkast til forslag om lov om behandling af erstatningssager vedrørende overtrædelser af konkurrenceretten / svar

Opfølgningsflag: Opfølgning
Flagstatus: Afmærket

Kære Tina Madsen

Vi har nu haft lejlighed til at gennemlæse det materiale, vi har modtaget.
Det giver os anledning til at bemærke, at vi kan støtte forslaget, som det foreligger i sin nuværende form.

Med venlig hilsen f/ advokat Jesper Kragh-Stetting

Maj Jørgensen
Kontorassistent

Det er os med overenskomster og faglige fællesskaber

CO-industri

Møstetien 7, 3.
2450 København SV
Telefon dir.: +45 33 63 80 37
Telefon: +45 33 63 80 00
mail@co-industri.dk

Konkurrence- og forbrugerstyrelsen
Carl Jacobsens Vej 35
2500 Valby

Vesterbrogade 32
1620 København V

Telefon 33 43 70 00
mail@danseadvokater.dk
www.danseadvokater.dk

Dok.nr. D 2016 027014

8. august 2016

Vedr.: Høring over udkast til forslag om lov om behandling af erstatningssager vedrørende overtrædelser af konkurrenceretten.

Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen har den 28. juni 2016 (sag POL-15/04030-155) sendt udkast til forslag om lov om behandling af erstatningssager vedrørende overtrædelser af konkurrenceretten i høring med anmodning om eventuelle bemærkninger.

Lovudkastet går ud på at gennemføre direktiv 2014/104/EU af 26. december 2014 om visse regler for søgsmål i henhold til national ret angående erstatning for overtrædelser af bestemmelserne i medlemsstaternes og Den Europæiske Unions konkurrenceret.

Lovudkastet indeholder som følge af direktivet regler om udmåling af erstatning og renter, edition og fremlæggelse af beviser, konkurrencemyndighedernes endelige afgørelser, solidarisk hæftelse, overvæltning af priser, tabsopgørelse, mindelig tvistbilæggelse og forlig, forældelse og gruppesøgsmål.

Det fremgår, at lovudkastet er udarbejdet i tæt samarbejde med Justitsministeriet.

Lovudkastet har været behandlet i Danske Advokaters Fagudvalg for Konkurrenceret.

Lovudkastet giver Danske Advokater anledning til følgende bemærkninger:

Bemærkningerne er angivet i samme rækkefølge, som de bestemmelser i lovforslaget, som de vedrører. For nemheds skyld er de relevante bestemmelser og bemærkninger fra lovforslaget og Direktivet, som bemærkningerne vedrører, gengivet i bemærkningerne.

1. Lovforslagets § 2, nr. 8, sammenholdt med § 7

Afgørelse om overtrædelse er defineret, som følger:

"En afgørelse om overtrædelse af konkurrenceretten, der er truffet af en konkurrencemyndighed eller en appelret. En dansk afgørelse om overtrædelse af konkurrenceretten omfatter afgørelser truffet af Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen, herunder Konkurrencerådet og Konkurrenceankenævnet, strafferetlige domme og vedtagne strafferetlige eller administrative bødeforelæg."

Bestemmelsen i § 7 har følgende ordlyd:

§ 7. En endelig dansk afgørelse om overtrædelse af konkurrenceretten er uomtvistelig i et efterfølgende erstatningssøgsmål.

Hertil bemærkes, at medtagelsen af vedtagne strafferetlige og administrative bødeforelæg som "afgørelse om overtrædelse" i lovforslagets forstand vil indebære, at konstateringen af en konkurrencelovsovertrædelse i en straffedom/et bødeforelæg vil være "uomtvistelig" i et efterfølgende erstatningssøgsmål, jf. lovforslagets § 7.

Direktivet ses ikke at forpligte medlemsstaterne til at medtage vedtagne strafferetlige og administrative bødeforelæg. Det er udtryk for en skærpelse af retstilstanden i forhold til gældende ret, hvilket – af hensyn til de sager, der allerede er på vej gennem retssystemet – bør anføres udtrykkeligt i bemærkningerne.

Vi bemærker i øvrigt, at skærpelsen må antages at ville bevirke, at virksomhederne fremover vil være mere tilbageholdende med at vedtage bødeforelæg, idet en vedtagelse vil være ensbetydende med en erkendelse af ansvarsgrundlaget i en eventuel efterfølgende erstatningssag. Med andre ord risikerer skærpelsen af besværliggøre den effektive håndhævelse af konkurrenceretten i strid med lovforslagets overordnede formål.

2. Lovforslagets § 2, stk. 1, nr. 16:

"Forligsredegørelse" er defineret, som følger:

"En fremstilling, der frivilligt forelægges en konkurrencemyndighed af eller på vegne af en virksomhed, med en beskrivelse af virksomhedens bekræftelse af eller afstæelse fra at bestride sin deltagelse i en overtrædelse af konkurrenceretten og sit ansvar for overtrædelsen af konkurrenceretten, og som specifikt er affattet således, at konkurrencemyndigheden kan anvende en forenklet eller fremskyndet procedure".

Direktivets præambel 26 angiver følgende:

"Denne undtagelse bør også gælde for ordrette citater fra [...] forligsredegørelser, der er indeholdt i andre dokumenter." (vores fremhævelse)

Det foreslås derfor, at det i det endelige lovforslag angives, at definitionen – og dermed beskyttelsen i lovforslagets § 5, stk. 3, 1. pkt. – også omfatter ordrette citater

fra forligsgredegerelser. For at sikre overensstemmelse med lovforslagets § 2, stk. 1, nr. 14, foreslås det endvidere, at det angives, at definitionen også omfatter *referater* fra forligsgredegerelser.

3- Lovforslagets § 2, stk. 1, nr. 19 og 20:

"Forlig" er defineret, som følger:

"En aftale, som indgås ved mindelig tvistbilæggelse", og "Mindelig tvistbilæggelse" er defineret som "En mekanisme, hvorved parterne kan opnå udenretslig bilæggelse af en tvist, der vedrører et erstatningskrav." (vores fremhævelse)

Det antages, at begrebet "udenretslig bilæggelse af en tvist" ikke kun omfatter forlig, der indgås inden en retssag er anlagt, men også *udenretslige* forlig, der indgås efter anlæggelse af retssag, altså hvor forliget ikke tilføres retsbogen. Det skyldes bl.a., at anvendelsen af begrebet "mindelig tvistbilæggelse" i lovforslagets § 13 i sagens natur kun kan henvise til forligsdrøftelser, der finder sted efter en sags anlæg. Derimod må det antages, at begrebet ikke omfatter *indenretslige* forlig, altså hvor forliget tilføres retsbogen. Dermed medfører *indenretslige* forlig ikke de retsvirkninger i henhold til Lovforslaget som *udenretslige* forlig.

Parter i konkurrenceretsrelaterede erstatningssager vil formentlig ofte foretrække *udenretslige* forlig, således at forligsvilkårene ikke bliver kendt af andre. Der kan dog være situationer, hvor én eller begge parter ønsker et forlig tilført retsbogen. Der ses ikke at være nogen begrundelse for, at sådanne *indenretslige* forlig ikke skal medføre samme retsvirkninger som *udenretslige* forlig, herunder beskyttelsen mod regreskrav fra ikke-forligende overtrædere i henhold til lovforslagets § 14, stk. 2, 2. pkt.

Det foreslås derfor, at definitionen af "Mindelig tvistbilæggelse" – og dermed indirekte definitionen af "Forlig" – i det endelige lovforslag udvides til også at omfatte *indenretslige* forlig.

4- Lovforslagets § 2, stk. 2, nr. 22

"Indirekte aftager" er defineret som følger:

"En fysisk eller juridisk person, der ikke direkte fra en overtræder, men fra en direkte aftager eller en senere aftager, har købt varer eller tjenesteydelser, som hidrører fra eller indeholder sådanne varer eller tjenesteydelser."

Det antages, at definitionen skulle have været formuleret, som følger (sml. definitionen af "Direkte aftager" i lovforslagets § 2, stk. 2, nr. 21):

"En fysisk eller juridisk person, der ikke direkte fra en overtræder, men fra en direkte aftager eller en senere aftager, har købt varer eller tjenesteydelser, som er genstand for en overtrædelse af konkurrenceretten, eller som hidrører fra eller indeholder sådanne varer eller tjenesteydelser." (vores tilføjelse).

5. Lovforslagets § 5, stk. 2:

Bestemmelsen har følgende ordlyd:

"Retten kan først pålægge fremlæggelse af følgende typer af beviser, der indgår i en sag hos en konkurrencemyndighed og ikke foreligger uafhængigt af denne sag, når sagen hos konkurrencemyndigheden er afsluttet:

- 1) Oplysninger, som er udarbejdet af en fysisk eller juridisk person specifikt til brug for myndighedens behandling af sagen.
- 2) Oplysninger, som er udarbejdet af myndigheden og fremsendt til parten eller parterne i myndighedens sag i forbindelse med behandlingen af sagen.
- 3) Forligsredegørelser, der er trukket tilbage." (vores fremhævelse)

Det antages, at det understregede er en indirekte henvisning til lovforslagets § 2, stk. 1, nr. 15, hvorefter "Allerede eksisterende oplysninger" er defineret som "Bevis, der eksisterer uanset sagens behandling ved en konkurrencemyndighed, og uanset om disse oplysninger foreligger i en konkurrencemyndigheds sagsakter". Det antages således, at det understregede er tiltænkt at undtage de i lovforslagets § 5, stk. 2, anførte beviser fra beskyttelsen mod edition, såfremt de måtte udgøre "allerede eksisterende oplysninger".

Hertil bemærkes, at de i lovforslagets § 5, stk. 2, anførte beviser så vidt ses i sagens natur ikke kan eksistere uafhængigt af en sag for en konkurrencemyndighed. Således indgår udtrykkene "til brug for myndighedens behandling af sagen" og "i forbindelse med behandlingen af sagen" i afgrænsningen af beviserne omfattet af lovforslagets § 5, stk. 2, nr. 1 og 2, og "Forligsredegørelser" er i lovforslagets § 2, stk. 1, nr. 16, defineret som "En fremstilling, der frivilligt forelægges en konkurrencemyndighed [...], og som specifikt er affattet således, at konkurrencemyndigheden kan anvende en forenklet eller fremskyndet procedure" (vores fremhævelser).

Det bemærkes endvidere, at Direktivets art. 6, stk. 5, som bestemmelsen har til formål at implementere, ikke indeholder en tilsvarende undtagelse. Beskyttelsen mod edition i henhold til Direktivets art. 6, stk. 5, gælder således absolut (indtil sagen er afsluttet):

"Nationale retter kan først pålægge fremlæggelse af følgende kategorier af beviser, når en konkurrencemyndighed med vedtagelsen af en beslutning eller på anden måde har afsluttet sagen [...]."

Det foreslås derfor, at bestemmelsen ændres i det endelige lovforslag, så formuleringen "og ikke foreligger uafhængigt af denne sag" udgår.

Det bemærkes, at dette ikke vil afskære fremlæggelse af dokumentbeviser, der eksisterede inden sagen for konkurrencemyndigheden, såsom mødereferater fra møder eller emailkorrespondance mellem karteldeltagere, uanset om de måtte være givet frivilligt til en konkurrencemyndighed. Det skyldes, at sådanne dokumenter ikke vil være omfattet af ordlyden af lovforslagets § 5, stk. 2, nr. 1-3.

6. Lovforslagets § 5, stk. 3, 1. pkt.:

Bestemmelsen har følgende ordlyd:

"Retten kan ikke pålægge fremlæggelse af redegørelser til brug for bødefritagelse eller bødenedsættelse og forligsredegørelser, der indgår i en sag hos en konkurrencemyndighed og ikke foreligger uafhængigt af denne sag." (vores fremhævelse)

Lige som i forhold til lovforslagets § 5, stk. 2, antages det, at det understregede er en indirekte henvisning til lovforslagets § 2, stk. 1, nr. 15, og er tiltænkt at undtage de i lovforslagets § 5, stk. 3, 1. pkt., anførte beviser fra beskyttelsen mod edition, såfremt beviserne måtte udgøre "allerede eksisterende oplysninger".

Hertil bemærkes, at redegørelser til brug for bødefritagelse eller bødenedsættelse og forligsredegørelser så vidt ses i sagens natur ikke kan eksistere uafhængigt af en sag for en konkurrencemyndighed. Således er "Redegørelser til brug for bødefritagelse eller bødenedsættelse" i lovforslagets § 2, stk. 1, nr. 14, defineret som "En mundtlig eller skriftlig redegørelse [...], der frivilligt gives [...] til en konkurrencemyndighed [...], og som er udarbejdet med særligt henblik på forelæggelse for myndigheden for at opnå bødefritagelse eller bødenedsættelse efter en procedure for bødefritagelse eller bødenedsættelse" (vores fremhævelse). Som nævnt ovenfor er "Forligsredegørelser" i lovforslagets § 2, stk. 1, nr. 16, defineret som "En fremstilling, der frivilligt forelægges en konkurrencemyndighed [...], og som specifikt er affattet således, at konkurrencemyndigheden kan anvende en forenklet eller fremskyndet procedure" (vores fremhævelser).

Det bemærkes endvidere, at Direktivets art. 6, stk. 6, som bestemmelsen har til formål at implementere, ikke indeholder nogen tilsvarende undtagelse. Beskyttelsen mod edition i henhold til Direktivets art. 6, stk. 6, gælder således *absolut*:

"Medlemsstaterne sikrer, at nationale retter på intet tidspunkt med henblik på et erstatningssøgsmål kan pålægge en part eller tredjemand at fremlægge følgende kategorier af beviser: [...]".

Det foreslås derfor, at bestemmelsen ændres i det endelige lovforslag, så formuleringen "der indgår i en sag hos en konkurrencemyndighed og ikke foreligger uafhængigt af denne sag" udgår.

7. Lovforslagets § 10, 11 og 12, stk. 1:

Bestemmelserne har følgende ordlyd:

"§10. Sagsøgte kan til støtte for sin frifindelsespåstand påberåbe sig, at den, der har rejst erstatningskravet, har overvæltet hele overprisen som følge af overtrædelsen af konkurrenceretten eller en del heraf.

Stk. 2. Bevisbyrden for overvæltningen påhviler sagsøgte, der med rimelighed kan kræve fremlæggelse af beviser af sagsøgeren eller tredjemænd.

§ 11. En indirekte aftager, som sagsøger [sic] har bevisbyrden for, om eller i hvilket omfang en overpris er blevet overvæltet på sagsøgeren, under hensyntagen til, at det er kommerciel praksis at overvælte prisstigninger på de følgende led i forsyningskæden.

Stk. 2. I tilfælde omfattet af stk. 1, anses den indirekte aftager for at have bevist, at der er sket overvæltning på denne indirekte aftager, hvis den indirekte aftager har godtgjort, at:

- 1) sagsøgte har begået en overtrædelse af konkurrenceretten,
- 2) overtrædelsen af konkurrenceretten medførte en overpris for sagsøgtens direkte aftager [...]

Stk. 3. Stk. 2 finder ikke anvendelse, når sagsøgte kan bevise over for retten, at overprisen ikke helt eller delvist er overvæltet på den indirekte aftager.

§ 12. Det formodes, at kartelovertrædelser forvolder skade. Denne formodning har sagsøgte dog ret til at afkræfte." (vores fremhævelser)

Der kan forekomme tilfælde, hvor det er overtræderen, der optræder som sagsøger, og skadelidte, der optræder som sagsøgte. Det foreslås derfor, at bestemmelserne i det endelige lovforslag ændres, så "sagsøgte" erstattes med "overtræderen", og "sagsøger" erstattes med "skadelidte". I denne forbindelse bemærkes, at Direktivets art. 17, stk. 2, som lovforslagets § 12, stk. 1, implementerer, anvender betegnelsen "overtræderen" i stedet for "sagsøgte".

8. Lovforslagets § 12, stk. 2:

Bestemmelsen har følgende ordlyd:

"En dansk konkurrencemyndighed kan i forbindelse med et erstatningssøgsmål på rettens anmodning bistå retten med hensyn til at opgøre skaden, hvis konkurrencemyndigheden finder det hensigtsmæssigt."

I de specifikke bemærkninger til bestemmelsen er bl.a. angivet følgende:

"Efter den foreslåede bestemmelse stk. 2 kan en dansk konkurrencemyndighed på anmodning fra en dansk domstol i forbindelse med et erstatningssøgsmål bistå domstolen med hensyn til en opgørelse af skaden, hvis konkurrencemyndigheden finder det hensigtsmæssigt. En dansk konkurrencemyndighed vil bl.a. kunne give retningslinjer om opgørelse af skade, når myndigheden bliver anmodet herom af en domstol[.] Efter den foreslåede bestemmelse har konkurrencemyndigheden dog mulighed for at prioritere sine ressourcer, og kan derfor vælge ikke at bistå med opgørelse af skaden. Parterne vil i givet fald kunne føre bevis for tabets størrelse efter de gældende regler i retsplejelovens, herunder syn og skøn[,] og retten vil kunne foretage en skønmæssig ansættelse af tabets størrelse." (vores fremhævelser og tilføjelser)

De i citatet understregede formuleringer kunne give anledning til tvivl om bevisværdien af konkurrencemyndighedens bistand med hensyn til opgørelse af skaden i medfør af lovforslagets § 12, stk. 2, herunder om en konkurrencemyndighed skulle kunne udarbejde en reel beregning/opgørelse af tabet, som kunne udgøre bevis for tabets størrelse uden yderligere bevisførelse.

Det antages imidlertid, at det alene er tilsigtet, at konkurrencemyndighedens eventuelle bistand med hensyn til opgørelse af tabets størrelse skal indgå som ét element i rettens bevisbedømmelse på linje med beviser, som skadelidte måtte

fremlægge til støtte for sit erstatningskrav. Endvidere antages det, at det selv i tilfælde af bistand fra en konkurrencemyndighed vil være muligt for parterne, herunder overtræderen, at fremlægge yderligere beviser og anmode om syn og skøn, og at et eventuelt syn og skøn også kan omfatte konkurrencemyndighedens eventuelle bidrag til opgørelsen af skaden. Det foreslås, at dette præciseres i bemærkningerne til det endelige lovforslag.

9. Lovforslagets § 13:

Bestemmelsen har følgende ordlyd:

"Retten kan udsætte behandlingen af et erstatningssøgsmål i op til to år, hvis parterne i den pågældende sag deltager i mindelig tvistbilæggelse vedrørende det krav, som det pågældende erstatningssøgsmål angår." (vores fremhævelse)

Formuleringen stammer fra Direktivets art. 18, stk. 2, som har følgende ordlyd:

"Med forbehold af bestemmelser i national ret vedrørende voldgift, sikrer medlemsstaterne, at nationale retter, for hvilke der er indbragt et erstatningssøgsmål, kan udsætte sagen i op til to år, hvis parterne i den pågældende sag deltager i mindelig tvistbilæggelse vedrørende det krav, som det pågældende erstatningssøgsmål vedrører."

Under hensyn til at der ikke er tale om et totalharmoniseringsdirektiv, må Direktivets art. 18, stk. 2, blot anses at indebære, at nationale domstole skal kunne udsætte erstatningssøgsmål i op til mindst to år. Derimod ses bestemmelsen ikke at indebære, at nationale domstole ikke må udsætte sager i længere tid end to år, herunder ad gangen, hvis det findes at være hensigtsmæssigt og retssikkerhedsmæssigt forsvarligt. Det kan ikke udelukkes, at der kan opstå situationer, hvor det vil være hensigtsmæssigt, at et erstatningssøgsmål samlet set udsættes i mere end to år som følge af forligsdrøftelser, herunder i tilfælde af gentagne forsøg på mindelig tvistbilæggelse. Det kunne derfor overvejes, at begrænsningen til to år udgår i det endelige lovforslag, således at domstolene vil være frie til i konkrete tilfælde at udsætte erstatningssøgsmål i længere tid.

10. Lovforslagets § 14, stk. 2:

Bestemmelsen har følgende ordlyd:

"En eventuel resterende del af et krav fra en skadelidt, der har indgået forlig, jf. stk. 1, kan kun gøres gældende over for de medvirkende overtrædere, der ikke har indgået forlig. Medvirkende overtrædere, der ikke har indgået forlig, kan ikke kræve bidrag til dækning af kravet fra medvirkende overtrædere, der har indgået forlig, jf. dog stk. 3."

Idet undtagelsen i lovforslagets § 14, stk. 3, hvortil der henvises, vedrører skadelidtes mulighed for at gøre det resterende krav gældende mod overtrædere, som ikke har indgået forlig – og ikke det interne regresopgør mellem medvirkende overtrædere, som Lovforslagets § 14, stk. 2, 2. pkt., vedrører – må henvisningen til lovforslagets § 14, stk. 3, til sidst i § 14, stk. 2, 2. pkt., antages at være forkert. Henvisningen

knytter sig retteligt til lovforslagets § 14, stk. 2, 1. pkt. Det foreslås derfor, at henvisningen flyttes til slutningen af lovforslagets § 14, stk. 2, 1. pkt.

Alternativt kan lovforslagets § 14, stk. 2, 2. pkt., udskilles til et nyt stk. 3, mens det eksisterende stk. 3 kan flyttes til § 14, stk. 2, 2. og 3. pkt.

Med venlig hilsen

Paul Møllerup
Adm. direktør

Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen
Carl Jacobsens Vej 35
2500 Valby

Sendt pr. e-mail til pol@kfst.dk

2. august 2016
J-nr.: 213025 / 2314495

Høring over udkast til forslag om lov om behandling af erstatningssager vedrørende overtrædelser af konkurrenceretten

Dansk Byggeri takker for muligheden for at afgive høringssvar i forbindelse med ovenstående udkast til forslag om lov om behandling af erstatningssager vedrørende overtrædelser af konkurrenceretten.

Dansk Byggeri er overordnet set kritisk overfor lovforslaget i sin nuværende form og kan ikke anbefale, at det vedtages, som det foreligger.

Indledningsvis skal der rettes en kritik af den korte høringsfrist særligt taget i betragtning af, at høringen foregår i sommerferieperioden.

Retssikkerhed

Med lovforslaget risikerer man i sin iver efter at straffe kartelovertrædelser hårdere at sætte retssikkerheden over styr. Et nyt særskilt regelsæt gældende erstatningsansvar for overtrædelser af konkurrenceloven vil øge kompleksiteten og dermed mindske gennemsigtigheden i lovgivningen på området. Yderligere vil lovforslaget skabe usikkerhed omkring, hvordan domstolene vil administrere lovforslagets nye regler indenfor proces, bevisbyrde og hæftelse på konkurrenceretsområdet.

National konkurrenceret

Med lovforslaget udvides direktivets regler til også at gælde for rene nationale overtrædelser af konkurrencereglerne. Dette er en meget vidtgående overimplementering, som er helt unødvendig. Som det også fremgår af bemærkningerne til lovforslaget, reguleres erstatningsspørgsmålet ved overtrædelse af de nationale konkurrenceregler i dag i store træk af nationale erstatningsregler samt retsplejelovens regler. Med lovforslaget skabes der ensretning mellem nationale og grænseoverskridende overtrædelser af konkurrencereglerne, hvilket isoleret set kan være positivt. Men samtidig skabes der særregler på dette retsområde i forhold til den almindelige erstatningsret og retspleje. Set ud fra et nationalt synspunkt er det u hensigtsmæssigt at have forskellige erstatningsregler og retspleje gældende for forskellige materielle lovovertrædelser. Forældelsesloven fra 2008 var netop et opgør med særlige for-

ældelsesregler på forskellige materielle retsområder. Forældelsesloven fra 2008 har efter Dansk Byggeris opfattelse fungeret godt ved at rydde op i de mange særregler på området. Dette lovforslag er udtryk for en tilbagevenden til det gamle system med særregler for hvert enkelt materielt retsområde.

Dansk Byggeri er meget kritisk overfor den overimplementering dette forslag medfører og finder ikke, at hensynet til ens regler for overtrædelser af konkurrencereglerne henholdsvis med og uden grænseoverskridende element opvejer ulemperne ved at indføre særregler angående bl.a. proces, bevisbyrde og hæftelse indenfor netop det konkurrenceretlige område. Dansk Byggeri anbefaler derfor, at lovforslaget ændres, således at det alene implementerer erstatningsspørgsmål ved grænseoverskridende overtrædelser af konkurrencereglerne.

Forældelsesfrist

Som nævnt ovenfor er Dansk Byggeri kritisk indstillet overfor, at man fraviger forældelseslovens almindelige regler om forældelse på konkurrencelovens område. Et af de væsentligste formål med indførelsen af forældelsesloven tilbage i 2008 var, at skabe større ensartethed i de forskellige lovregler, der inden 1. januar 2008 regulerede forældelse. Det nye lovforslag bryder med dette princip. Dansk Byggeri finder ikke, at der er særlige hensyn indenfor netop det konkurrenceretlige retsområde, som kan begrunde, at forældelsesspørgsmålet skal behandles anderledes end efter de almindelige forældelsesregler.

Den foreløbige afbrydelse af forældelse, der efter lovforslagets § 15, stk. 4, skal finde sted, hvis en konkurrencemyndighed indleder en undersøgelse af en mulig overtrædelse af konkurrencereglerne, bør indeholde en absolut frist for, hvornår forholdet forældes. Med lovforslaget, kan et muligt erstatningsansvar gøres gældende også efter 10 år, såfremt konkurrencemyndighederne ikke har afsluttet deres undersøgelser. Dette finder Dansk Byggeri uhensigtsmæssigt i forhold til de pågældende virksomheder og personers retssikkerhed.

Dansk Byggeri mener overordnet set ikke, at der i praksis er behov for at indføre et regelsæt på dette område af hensyn til erstatningssager for overtrædelse af konkurrenceloven, uden at der foreligger en afgørelse fra en konkurrencemyndighed.

Definitioner

Definitionen af et kartel i lovforslagets § 2, nr. 12, er ikke fuldt ud i overensstemmelse med definitionen i konkurrencelovens § 23. I bemærkningen til bestemmelsen fremgår det, at definitionen er "lidt anderledes end konkurrenceloven". Ydermere fremgår det at: "I denne lov er det direktivets definition, der er afgørende. Det er Dansk Byggeris opfattelse, at kartelbegrebet i lovforslaget kan forstås væsentligt udvidet i forhold til kartelbegrebet i konkurrenceloven. Således åbner formuleringen "forskellige former for praksis, f.eks. ..." op for, at kartelbegrebet fremadrettet omfatter enhver konkurrenceretlig aftale eller samordnet praksis mellem konkurrenter. Det er i sig selv kritisabelt, at kartelbegrebet er forskelligt i konkurrenceloven og lovforslaget om erstatning for overtrædelse af bl.a. konkurrenceloven. Der er stor risiko for, at lovforslaget vil have afsmittende effekt på konkurrenceloven. Set i sammenhæng med at der er indført fængselsstraf for karteller i konkurrenceloven, er det særligt kritisabelt, at der med lovforslaget bliver uklart hvilke typer af konkurrencebegrænsende aftaler, der potentielt kan medføre fængselsstraf.

Såfremt lovforslagets formulering ikke bringes i overensstemmelse med kartelbegrebet i konkurrenceloven, bør bemærkningerne til lovforslaget i hvert fald præcisere, at lovforslagets kartelbegreb skal fortolkes i overensstemmelse med kartelbegrebet i konkurrenceloven.

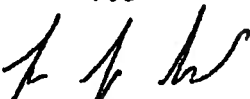
Tapsopgørelse

Lovforslaget indeholder i § 12 en formodningsregel om, at kartelovertrædelser forvolder skade. Reglen er en markant fravigelse af almindelige erstatningsretlige principper, hvorefter skadelidte skal bevise, at der er sket en skade, skadens omfang samt skadelidtes tab.

Dansk Byggeri finder det uhensigtsmæssigt generelt at indføre omvendt bevisbyrde for skader forvoldt af et kartel. F.eks. i licitationssager vil ordregiver ofte være den af parterne, der

har det største samlede overblik over hvilke tilbud, der er afgivet, og de enkeltes tilbuds effekt på den samlede konkurrencesituation. Her vil det være urimeligt at pålægge karteldeltagerne bevisbyrden for, at kartellet har medført en konkret skade for den pågældende ordregiver.

Venlig hilsen
Dansk Byggeri

Johan Iversen Møller

DANSK
ERHVERV

REALKREDIT
FORENINGEN

29.07.2016

Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen
att. Tina Madsen
Carl Jacobsens Vej 35
2500 Valby

Udkast til forslag til Lov om behandling af erstatningssager vedrørende overtrædelser af konkurrenceretten

Erhvervsorganisationerne (Dansk Industri, Dansk Erhverv, Håndværksrådet, Finansrådet, Realkreditforeningen, Landbrug & Fødevarer og Forsikring & Pension) har den 28. juni 2016 modtaget ovennævnte udkast til lovforslag i høring med anmodning om bemærkninger senest den 3. august 2016.

Erhvervsorganisationerne takker for muligheden for at fremsætte bemærkninger til lovudkastet. Organisationerne skal dog samtidig stærkt beklage, at hele høringsperioden falder inden for sommerferieperioden, hvilket vanskeliggør processerne for høringsparterne væsentligt. For erhvervsorganisationerne er det inden for tidsrammen nærmest umuligt at inddrage medlemmerne på relevant måde og det samme gør sig gældende for den indbyrdes koordination mellem organisationerne. De nævnte vanskeligheder understreges af, at der er tale om yderst kompliceret og samtidigt principielt meget vigtigt forslag, der ændrer flere love og retsprincipper, og som alle involverede parter allerede har brugt mange ressourcer på at opkvalificere.

Inden for de givne praktiske rammer indskrænker organisationerne sig til endnu en gang at pege på det unødvendige og uheldige i, at forslaget også omfatter rent nationale sager om erstatning for overtrædelse af konkurrenceretten. Organisationerne bemærker i den forbindelse følgende:

- Argumentationen for at udvide anvendelsesområdet til også at omfatte sager uden samhandelspåvirkning forekommer spinkel. Således argumenteres der i de almindelige bemærkninger (s.13) bl.a. med, at virksomhederne ved ens regler i alle sager ikke selv skal foretage en vurdering af spørgsmålet om samhandelspåvirkning, og at ens regler vil lette domstolenes sagsbehandling. Synspunkterne stemmer imidlertid dårligt med bemærkningerne s. 69 midt til § 3, hvoraf følgende fremgår: "Det

vil dog i praksis ofte først være efter en sådan afgørelse fra en konkurrencemyndighed, at den skadelidte bliver opmærksom på, at overtrædelsen har påført den pågældende et tab".

Hertil kommer, at sager af den aktuelle art varetages af professionelle aktører, der fuldt ud er i stand til at håndtere to regelsæt på området.

- Erhvervsorganisationerne fastholder det tidligere tilkendegivne synspunkt om, at der med forslaget sker overimplementering af erstatningsdirektivet. Erhvervsorganisationerne hæfter sig i den forbindelse især ved de øgede omkostninger til retsafgifter og advokatbistand mv., som uundgåeligt vil være en følge af det forventede øgede antal rent nationale retssager
- Med lovforslaget fraviges en række danske lovregler og grundlæggende retsprincipper, herunder forældelsesreglerne. Erhvervsorganisationerne finder, at sådanne fravigelser kræver særligt vægtige begrundelser og dermed er med til at underbygge forslagets karakter af overimplementering.

Under de givne omstændigheder giver udkastet ikke anledning til yderligere bemærkninger.

Med venlig hilsen

for erhvervsorganisationerne

Claus Tønnesen

Tina Madsen

Fra: Claus Møller Thamdrup <cmo@danskenergi.dk>
Sendt: 5. juli 2016 11:37
Til: 1 - KFST Center for policy og lovforberedende arbejde (KFST)
Cc: Tina Madsen
Emne: SV: Høring over udkast til forslag om lov om behandling af erstatningssager vedrørende overtrædelser af konkurrenceretten

Opfølgningsflag: Opfølgning
Flagstatus: Afmærket

Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen
Center for policy og lovforberedende arbejde
Carl Jacobsens Vej 35
2500 Valby

Dansk Energi har blot følgende bemærkning til forslaget:

Ad § 15, stk. 2

Med bestemmelsen lægges der op til, at det skal være en blandt flere betingelser for, at forældelsesfristen begynder at løbe, at skadelidte har *fået kendskab til*, at skadevolders adfærd er *i strid med konkurrenceloven*.

Dette ser vi imidlertid som et brud på grundlæggende obligationsret og ikke-stemmende med dansk retstradition.

I almindelighed vil en persons retsstilling ikke blive påvirket af, at personen handler under indflydelse af retsuvidenhed. Retsuvidenhed kan derfor - som altovervejende hovedregel - heller ikke suspendere forældelse af et krav, dvs. en fordringshaver kan ikke undgå, at forældelse indtræder ved at henvise til, at han ikke havde kendskab til *det retlige grundlag* for sit krav.

Den, der som skadelidt må konstatere et *tab* som følge af en andens *adfærd*, må - inden for forældelsesfristen - selv undersøge de retlige omstændigheder nærmere med henblik på at fastslå, om den pågældende adfærd tillige er en egentlig lovovertrædelse eller ej.

Dansk Energi foreslår derfor, at denne del af bestemmelsen fjernes.

Med venlig hilsen

Claus Møller Thamdrup
Konsulent, Advokat
+45 35 30 04 14

 **DANSK
ENERGI**

Vodroffsvej 59 | 1900 Frederiksberg
+45 35 30 04 00 | www.danskenergi.dk

Fra: 1 - KFST Center for policy og lovforberedende arbejde (KFST) [<mailto:pol@kfst.dk>]

Sendt: 28. juni 2016 19:07

Emne: Høring over udkast til forslag om lov om behandling af erstatningssager vedrørende overtrædelser af konkurrenceretten

Hermed fremsendes udkast til lovforslag om behandling af erstatningssager vedrørende overtrædelser af konkurrenceretten, høringsbrev samt høringsliste.

Eventuelle bemærkninger til udkastet skal være Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen i hænde senest **onsdag den 3. august 2016 kl. 12.00.**

Med venlig hilsen

Tina Madsen

Specialkonsulent/Legal Special Advisor
Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen/
Danish Competition and Consumer Authority
Direkte +45 4171 5306
E-mail tma@kfst.dk

KONKURRENCE- OG FORBRUGERSTYRELSEN

Carl Jacobsens Vej 35
2500 Valby
Tlf. +45 4171 5000

Vi arbejder for velfungerende markeder.

Pr. mail: pol@kfst.dk
C.c.: tma@kfst.dk

Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen
Att.: Tina Madsen
Carl Jacobsens Vej 35
2500 Valby

Paul Bergsøes Vej 6
2600 Glostrup
Telefon 4343 6000
Telefax 4343 2103
teknig@teknig.dk
www.teknig.dk

Høringssvar – erstatningsansvar konkurrenceretten

Tak for det i høring fremsendte forslag om lov om behandling af erstatningssager vedrørende overtrædelser af konkurrenceretten.

TEKNIQ tilslutter sig DI, Dansk Erhverv, Håndværksrådet, Landbrug & Fødevarer, Finansrådet, Realkreditforeningen og Forsikring & Pensions høringssvar.

Med venlig hilsen

Dan Eske Schmidt

2. august 2016

Ref.: JES
jes@teknig.dk
Dir. Tlf. 77411560

Sagsnr.:
18504-16

Vivi Jalsøe

Side 1/1

Den 2. august 2016
J.nr. H-SH-7-16

Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen
pol@kfst.dk og tma@kfst.dk
(Jnr.: POL-15/04030-155)

Høringssvar til udkast til lovforslag om behandling af erstatningssager vedrørende overtrædelse af konkurrenceretten (implementering af erstatningsdirektivet)

Ved e-mail af 28. juni 2016 har Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen anmodet om bemærkninger til lovudkast om behandling af erstatningssager vedrørende overtrædelser af konkurrenceretten med henblik på implementering af det såkaldte erstatningsdirektiv (Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2014/104/EU af 26. november 2014 om visse regler for søgsmål i henhold til national ret angående erstatning for overtrædelser af bestemmelser i medlemsstaternes og Den Europæiske Unions konkurrenceret).

De væsentligste civile søgsmål om konkurrenceret i Danmark behandles ved Sø- og Handelsretten som en specialdomstol med medvirken af sagkyndige dommere i første instans. Derfor vil de væsentlige fortolkningsspørgsmål, der kan opstå vedrørende erstatningsdirektivets og lovudkastets materielle bestemmelser om erstatning for overtrædelser af konkurrenceretten, i første omgang skulle afgøres af Sø- og Handelsretten, som i dette høringssvar vil holde sig til rent tekniske bemærkninger til lovforslagets udformning, navnlig med henblik på de processuelle regler. Dog bemærkes, at de ændringer, som lovudkastet gennemfører, i alt væsentlighed vil være til gavn for de, der søger erstatning for overtrædelse af konkurrenceretten, og at Sø- og Handelsretten som følge heraf forudser en mulig stigning i antallet af sådanne søgsmål ved Sø- og Handelsretten, herunder formentlig navnlig i de nationale sager uden samhandelspåvirkning.

Med lovudkastet lægges der overordnet op til en meget direktivnær implementering. Dog således, at reglerne foreslås også at gælde for erstatningssøgsmål i forbindelse med overtrædelse af bestemmelser i national konkurrenceret, som ikke påvirker samhandlen mellem medlemsstaterne, og som derfor i sagens natur ikke er omfattet af direktivet. Sø- og Handelsretten bemærker i den forbindelse, at erstatningsdirektivet omfatter væsentlige processuelle regler, som skal anvendes på et tidligt stadie af sagen. På dette tidlige tidspunkt vil det i nogle tilfælde kunne være vanskeligt at afgøre, om der er sket en samhandelspåvirkning eller ej. Derfor vil det ud fra en ren processuel synsvinkel kunne give anledning til en mere kompliceret og langstrakt forberedelse, hvis retten i sådanne sager først skal tage stilling til, om der er sket samhandelspåvirkning eller ej, før man kan tage stilling til, efter hvilke processuelle regler sagen skal behandles. Dette taler for forslaget om, at de processuelle regler er ens, uanset om der er sket samhandelspåvirkning eller ej.

Lovudkastets tekst er på væsentlige punkter en gengivelse af direktivteksten (i den danske oversættelse af direktivet), hvilket sine steder har givet anledning til uhensigtsmæssigheder:

Således definerer man i § 2, nr. 7, "National ret" som en domstol i en medlemsstat som omhandlet i artikel 267 i TEUF. Det er imidlertid ikke den måde, ordene "national ret" i øvrigt anvendes på i lovudkastet (se f.eks. allerede i § 1), hvor ordene snarere henviser til nationale regler. Men eftersom lovudkastet i øvrigt med rette alene henviser til, hvad "retten" (det vil sige de danske domstole i en konkret sag) kan eller skal, er den definition af "national court", som er foretaget i direktivet, så vidst ses overflødig i den nationale implementering.

I § 2, nr. 8 og 10, er direktivets engelske tekst, der omhandler "ordinary means of appeal" og "appealed by ordinary means", jf. artikel 2, nr. 10 og 12, oversat til "almindelige retsmidler", herunder således at der i § 2, nr. 10, tales om afgørelser, der ikke længere kan være genstand for almindelige retsmidler. Dette svarer til teksten i den danske oversættelse af direktivet, der også taler om "almindelige retsmidler". Men det ville være mere retvisende og sprogligt korrekt at tale om ordinær appel.

I § 2, nr. 9, er det i lovudkastet i tillæg til direktivteksten anført, hvad der herefter må forstås ved en dansk afgørelse om overtrædelse af konkurrenceretten. Heri mangler civilretlige domme.

I § 2, nr. 23, står der "EUO" i stedet for "EUR", og der tales om en balance på ikke over "43 mio. kr. EUR"

For så vidt angår lovudkastets regler om domstolenes behandling af erstatningssager bemærker Sø- og Handelsretten, at det i lovudkastets bemærkninger til reglerne om edition og fremlæggelse af beviser i tilknytning til § 4 er anført, at der ikke er tilsigtet en fravigelse af reglerne om edition i retsplejelovens §§ 298 - 300 og retspraksis i henhold til disse regler. Man kan i den forbindelse rejse spørgsmålet, om definitionen af "beviser" i lovudkastets § 4, jf. § 2, nr. 11, (og i direktivet) er bredere end retsplejelovens bestemmelser om "dokumenter" i de anførte bestemmelser – et spørgsmål som forarbejderne ikke ses at forholde sig udtrykkeligt til.

Lovudkastets øvrige bestemmelser om edition og fremlæggelse af beviser i § 5 og § 6 fremstår i alt væsentligt som gengivelse af direktivets tekst og giver derfor ikke anledning til tekniske bemærkninger i relation til implementeringen.

Det samme gør sig gældende for så vidt angår lovudkastets bestemmelser om bevisbyrde. Dog bemærkes, at det rent lovteknisk ikke forekommer hensigtsmæssigt, at man beskriver en parts bevisbyrde under henvisning til partens stilling som sagsøger eller sagsøgt, jf. f.eks. § 10. I praksis anlægges erstatningssager ikke sjældent som såkaldt negative anerkendelsessøgsmål, hvor en mulig overtræder anlægger en sag mod en mulig skadelidte med påstand om, at den mulige skadelidte skal anerkende, at den mulige overtræder ikke er erstatningsansvarlig. Den mulige overtræder kan med andre ord ligeså godt optræde som sagsøger, som han kan optræde som sagsøgt. I øvrigt kunne man i relation til § 10, stk. 2, – hvis det er det, der er tilfældet – med fordel anføre i bemærkningerne, at denne bestemmelse ikke ændrer på de almindelige regler om edition og fremlæggelse af beviser i lovudkastets kapitel 3.

Med venlig hilsen

Henrik Rothe

**Østre Landsret
Præsidenten**

22 AUG. 2016
J.nr. 40A-ØL-38-16
Init: Ira

Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen
Carl Jacobsens Vej 35
2500 Valby

Sendt pr mail til: pol@kfst.dk og tma@kfsr.dk

Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen har ved brev af 28. juni 2016 (Sagsnr. POL-15/04030-155) anmodet om eventuelle bemærkninger til høring over udkast til forslag om lov om behandling af erstatningssager vedrørende overtrædelser af konkurrenceretten.

Ved mail af 2. august 2016 blev det meddelt styrelsen, at udkastet ville blive behandlet på plenarmøde i landsretten den 19. august 2016, hvorfor høringssvar først kunne forventes afgivet den 22. august 2016.

På baggrund af drøftelser på plenarmøde den 19. august 2016 med deltagelse af landsrettens dommere kan jeg meddele, at udkastets materielle indhold ikke giver landsretten anledning til bemærkninger.

Udkastet giver derimod anledning til at fremkomme med følgende bemærkninger af mere lovteknisk karakter:

I forslagets § 2, nr. 7, defineres begrebet "national ret" som en domstol i en medlemsstat. Imidlertid anvendes udtrykket "national ret" andre steder i lovforslaget, herunder lovforslagets § 1, stk. 1, som en henvisning til national lovgivning.

Forslagets § 2, nr. 8, indeholder en definition af begrebet "appelret". Som bestemmelsen er formuleret, efterlader bestemmelsen imidlertid usikkerhed om den nærmere forståelse af udtrykket "appelret", herunder om domstolene i 1. instans (Sø og Handelsretten samt byretterne) samt Konkurrenceankenævnet falder ind under begrebet. Det bemærkes, at der i den engelske version af direktivet er anvendt udtrykket "review court". Bemærkningerne til lovforslaget indeholder umiddelbart ikke bidrag til forståelse af udtrykket.

I forslagets § 2, nr. 9, der definerer begrebet "afgørelse om overtrædelse" har man i opremsningen ikke medtaget civile domme. Da opremsningen i den foreslåede bestemmelse fremtræder som værende udtømmende, og da civile domme også må anses for at være "afgørelse om overtrædelse" i direktivets forstand, kan opremsningen overvejes.

Endvidere bemærkes, at lovforslagets §§ 4 og 10-12 gør brug af betegnelserne "sagsøger" og "sagsøgte", uanset at bestemmelserne finder anvendelse også i ankeinstansen. Hertil kommer, at §§ 10 – 11 fastlægger parternes bevisbyrde under henvisning til partens processuelle stilling som henholdsvis sagsøger og sagsøgt. Direktivet og loven bygger på en antagelse af, at den mulige skadelidte optræder som sagsøger under en retssag, mens den mulige skadevolder optræder som sagsøgt. Imidlertid forekommer det i praksis, at den mulige skadevolder anlægger et negativt anerkendelsessøgsmål, således at den mulige skadevolder har processuel stilling som sagsøger, mens den mulige skadelidte har stilling som sagsøgt.

Med venlig hilsen

Bent Carlsen

Ellen Busck Perch

Vestre Landsret
Præsidenten

Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen
Carl Jacobsens Vej 35
2500 Valby

Sendt pr. mail til pol@kfst.dk og tma@kfst.dk

J.nr. 40A-VL-36-16
Den 25/08-2016

Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen har ved brev af 28. juni 2016 (sagsnr. POL-15/04030-155) anmodet om eventuelle bemærkninger til høring over udkast til forslag til lov om behandling af erstatningssager vedrørende overtrædelser af konkurrenceretten.

Jeg er bekendt med høringssvarene fra Sø- og Handelsretten og Østre Landsret, og landsretten kan tilslutte sig disse svar.

Med venlig hilsen

Helle Bertung

Københavns Byret

Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen
Carl Jacobsens Vej 35
2500 Valby

Præsidenten
Domhuset, Nytorv 25
1450 København K.
Tlf. 99 68 70 15
CVR 21 65 95 09
administration.kbh@domstol.dk
J. nr. 9099.2016.36

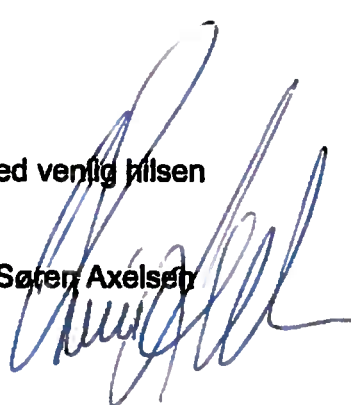
Den 28. juni 2016

Ved en mail af 28. juni 2016 har Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen anmodet om eventuelle bemærkninger til høring over udkast til forslag om lov om behandling af erstatningssager vedrørende overtrædelse af konkurrenceretten.

Jeg skal i den anledning på byretspræsidenternes vegne oplyse, at udkastet ikke giver byretterne anledning til at fremkomme med bemærkninger.

Med venlig hilsen

Søren Axelsen

Tina Madsen

Fra: 1 - KFST Center for policy og lovforberedende arbejde (KFST)
Sendt: 25. juli 2016 11:33
Til: Tina Madsen
Emne: VS: Lov om behandling af erstatningssager vedr. overtrædelse af konkurrenceretten

Fra: Arbejdsret [<mailto:aret@lo.dk>]
Sendt: 14. juli 2016 11:28
Til: 1 - KFST Center for policy og lovforberedende arbejde (KFST)
Emne: Lov om behandling af erstatningssager vedr. overtrædelse af konkurrenceretten

Til Tina Madsen

Center for policy og lovforberedende arbejde – KFST – har ved mail af 28. juni 2016 sendt forslag til Lov om behandling af erstatningssager vedrørende overtrædelser af konkurrenceretten i høring.

LO har ingen bemærkninger til forslaget.

Med venlig hilsen

f. Pernille Leidersdorff-Ernst
Naja Brønager
Arbejdsret og arbejdsmiljøafdelingen
Direkte tlf.: 3524 6048 • Mail: aret@lo.dk

LO • Landsorganisationen i Danmark
Islands Brygge 32D, 2300 København S. • www.lo.dk

Tina Madsen

Fra: 1 - ERST Høring <hoering@erst.dk>
Sendt: 27. juli 2016 15:19
Til: 1 - KFST Center for policy og lovforberedende arbejde (KFST); Tina Madsen
Emne: Erhvervsstyrelsens høringssvar vedr. "Lov om behandling af erstatningssager vedrørende overtrædelser af konkurrenceretten"(ERST Sagsnr: 2016 - 5937)

Opfølgningsflag: Opfølgning
Flagstatus: Afmærket

Til Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen,

Erhvervsstyrelsen har modtaget høring vedr. "Lov om behandling af erstatningssager vedrørende overtrædelser af konkurrenceretten".

Erhvervsstyrelsens Team Effektiv Regulering (TER) har konstateret, at Konkurrence-og Forbrugerstyrelsen har sendt lovforslaget i høring via høringsportalen. Vi beder om, at al erhvervsrelevant regulering sendes i høring direkte til TER via letbyrder@erst.dk. Ved EU-høringer til letbyrder-i-EU@erst.dk.

Høringen giver ikke Erhvervsstyrelsen (herunder TER) anledning til bemærkninger, idet forslaget ikke medfører (nye) administrative konsekvenser for erhvervslivet.

'Fra oktober 2015 skal al regulering med direkte konsekvenser for erhvervslivet (jf. Vejledning om erhvervsøkonomiske konsekvensvurderinger) træde i kraft på en af to fælles ikrafttrædelsesdatoer hhv. 1. januar og 1. juli.'

Med venlig hilsen

Maja Alicia Petersen
stud.jur.

ERHVERVSSTYRELSEN
Team Jura

Dahlerups Pakhus
Langelinie Allé 17
2100 København Ø
Telefon: +45 3529 1000
Direkte: +45
E-mail: MajAli@erst.dk
www.erhvervsstyrelsen.dk

ERHVERVS- OG VÆKSTMINISTERIET

 Pas på miljøet - udskriv kun denne e-mail hvis det er nødvendigt.

Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen
Carl Jacobsens Vej 35
2500 Valby

Sendt til: pol@kfst.dk og tma@kfst.dk

28. juli 2016

Datatilsynet
Borgergade 28, 5.
1300 København K

CVR-nr. 11-88-37-29

Telefon 3319 3200
Fax 3319 3218

E-mail
dt@datatilsynet.dk
www.datatilsynet.dk

J.nr. 2016-112-0569
Sagsbehandler
Sissel M Kristensen
Direkte 3319 3227

Vedrørende høring over udkast til forslag til Lov om behandling af erstatningssager vedrørende overtrædelse af konkurrenceretten, sagsnr. POL-15/04030-155

Ved e-mail af 8. juli 2016 har Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen sendt ovenstående udkast i høring og anmodet om at modtage Datatilsynets eventuelle bemærkninger hertil.

Udkastet giver ikke umiddelbart Datatilsynet anledning til bemærkninger.

Med venlig hilsen

Sissel M. Kristensen

